

Timo Harakka sd

Kirjallinen kysymys Suomen ja Portugalin sekä Espanjan verosopimusten voimaan saattamisesta sekä muiden verosopimusten aukkojen poistamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Suomen ja Portugalin voimassa oleva vuonna 1971 solmima verosopimus on monelta osin vanhentunut, eikä sen sisältö vastaa nykyaikaista verosopimusta. Tämän vuoksi sillä ei varmisteta sitä, että tulot verotetaan maassa, jolle niiden vero-oikeuden tavanomaisesti katsotaan kuuluvan. Verosopimus antaa myös verovelvollisille mahdollisuuden välttää verojen maksua. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että Portugal on vapauttanut ulkomailta muuttaneet osittain maksamasta tuloistaan veroja ja siten houkuttellut ulkomaalaisia muuttamaan kirjansa Portugaliin. Käytännössä veroetujen edellyttäminen ei aina edellytä vakituista asumista Portugalissa, sillä veroviranomaisten on miltei mahdoton valvoa, missä ihmiset oleskelevat. Portugalin toimintaa voidaan pitää haitallisena verokilpailuna, jossa se on hyödyntänyt Suomen ja Portugalin vanhentuneen verosopimuksen puutteita. Verosopimuksen kolme keskeisintä puutetta verrattuna tavanomaiseen OECD:n tai YK:n mallin pohjalta solmittuun verosopimukseen ovat seuraavat.

Ensiksi verosopimus ei anna Suomelle oikeutta verottaa Suomessa tehdystä työstä kertynyttä yksityisen sektorin eläkettä, jos verovelvollinen muuttaa asumaan Portugaliin. Suomi ei saa verotusoikeutta, vaikka eläkkeisiin liittyvät eläkemaksut ovat olleet vähennyskelpoisia verotettavasta tulosta Suomessa. Tämä ei vastaa normaalia käytäntöä, jossa verotusoikeus on ensisijaisesti maalla, jossa tehdystä työstä eläke on kertynyt. Käytännössä Portugal on houkuttellut tämän poikkeuksen turvin maahan suomalaisia eläkeläisiä vapauttamalla eläkkeet verosta myös Portugalissa. Verotusoikeus on verosopimuksessa vastavuoroinen, mutta todellisuudessa se koskee vain Portugaliin muuttaneita suomalaisia, sillä Suomessa ei juuri asu portugalilaisia eläkeläisiä. He eivät myöskään saisi tästä vastaavaa veroetua, sillä Suomi verottaisi eläkkeitä normaalisti.

Toiseksi verosopimus ei anna Suomelle oikeutta verottaa Portugaliin muuttaneita Suomessa sijaitsevan osakehuoneiston myyntivoitosta. Yleensä asuntojen myyntivoitto verotetaan ensisijaisesti maassa, jossa asunto sijaitsee. Sen sijaan osakkeiden myyntivoitto verotetaan vain myyjän asuinvaltiossa. Suomen ja Portugalin verosopimusta solmittaessa ei otettu huomioon suomalaisten osakehuoneistojen erityispiirrettä toisin kuin tuoreimmissa Suomen verosopimuksissa, jotka antavat oikeuden verottaa myös asunto-osakkeiden myyntivoittoja. Tämä porsaanreikä antaa suomalaisille mahdollisuuden välttää asunto-osakkeen myyntivoittoveron muuttamalla kirjat Portugaliin. Tältä osin Suomen ja Portugalin verosopimus ei ole vastavuoroinen, sillä Portugali voi verottaa Suomessa asuvia vastaavista myyntivoitoista. Tämä johtuu siitä, että Portugalissa huoneistot ovat sopimuksen kattamaa kiinteää omaisuutta eikä siellä myynnin kohteena ole asunto-osake.

Kirjallinen kysymys KK 600/2017 vp

Kolmas keskeinen ongelma Suomen ja Portugalin vanhassa verosopimuksessa on siinä oleva kaksinkertaisen verotuksen poistamisen menetelmä. Poiketen nykyaikaisista verosopimuksista siinä sovelletaan niin kutsuttua vapautusmenetelmää hyvitysmenetelmän sijaan. Vapautusmenetelmä antaa mahdollisuuden vältellä veroja, sillä se estää asuinvaltiota verottamasta tuloa, jota ei ole välttämättä verotettu myöskään toisessa maassa. Hyvitysmenetelmä estää verovälttelyä tehokkaammin, sillä siinä asuinvaltiolla on yleensä verotusoikeus tuloon, joka toisessa maassa vapautetaan verosta.

Suomi ja Portugali solmivat Suomen aloitteesta uuden verosopimuksen 7.11.2016. Portugali on kuitenkin viivytellyt sopimuksen voimaantuloa, eikä se tule voimaan edes vuonna 2018, sillä Suomen Portugalin suurlähettilään mukaan Portugalin valtiovarainministeriö ei ole vienyt sopimusta parlamentin hyväksyttäväksi ennen vaaditun aikarajan umpeutumista. Käytännössä tämä antaa eräille varakkaille yksityishenkilöille vähintään vuoden lisääjän välttää veroja Suomesta saamistaan tuloista. Esimerkiksi nopeuttamalla yksityisten eläkkeiden maksua tai myymällä Suomessa sijaitseviin kiinteistöihin oikeuttavia osakkeita voidaan välttää maksamista veroja suurista tuloista. Viivyttelöllä jo solmitun sopimuksen voimaan saattamista Portugal syö siis Suomen veropohjaa.

Portugalın toiminta vanhentuneen verosopimuksen hyödyntämisessä verokilpailuun on poikkeuksellista. Vastaavia haitallisia verosopimusmääräyksiä on kuitenkin muissakin verosopimuksissa, kuten Espanjan ja Ranskan verosopimuksissa. Suomi ja Espanja allekirjoittivat uuden verosopimuksen jo vuonna 2015, mutta Espanjan viivyttelyn vuoksi sekään ei tule voimaan vielä vuonna 2018. Ranskan kanssa ei ole neuvoteltu vielä uutta verosopimusta. Portugalin ja Espanjan toiminta vaikuttaa vähintäänkin välinpitämättömältä. Suomen hallituksen olisi syytä tehostaa sopimuksen toimeenpanoa ulkopoliittikan keinoin. Viime kädessä Suomi voi uhata sopimuksen irtisanomisella. Esimerkiksi Tanska irtisanoi jo vuonna 2008 vastaavia määräyksiä sisältävät sopimukset Espanjan ja Ranskan kanssa, kun sopimusneuvottelut eivät edenneet. Valtiovarainministeri Alexander Stubb (kok) esitti vuonna 2015 Portugalin verosopimuksen irtisanomista, jos Portugali ei suostu yhteistyöhön. Aktiivinen suhtautuminen sopimusneuvotteluihin voi nostaa muutoinkin Suomen ulkopoliittista painoarvoa ja antaa esimerkkiä muille.

Toisentyyppisiä ongelmallisia verosopimusmääräyksiä on näiden ohessa esimerkiksi Irlannin ja Ison-Britannian verosopimuksissa, jotka estävät Suomea verottamasta täältä kyseisiin maihin maksettavia osinkoja. Tutkimukset osoittavat, että näitä määräyksiä on käytetty verovälttelyssä esimerkiksi kirjaamalla osakkeita brittiläisten yhtiöiden nimiin juuri ennen osingonmaksua.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin mennessä hallitus edellyttää Portugalin sekä Espanjan saattavan uudet verosopimukset voimaan, jottei Suomi irtisano yksipuolisesti aiempia verosopimuksia ja

miten hallitus varmistaa, että muiden haitallisia määräyksiä sisältävien verosopimusten uudistamisesta käynnistetään neuvottelut viivytyksettä?

Kirjallinen kysymys KK 600/2017 vp

Helsingissä 20.12.2017

Timo Harakka sd